

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt III. De eadem speculatione Dei per imaginem animæ nostræ
naturalibus potentiis insignitæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

Sed si tantis virtutibus pollet in hac etiam vita qualibet anima perfecta, quanta, quoſo, etiam illa virtutum consummatio, quam habebit in illa summa futura plenitudinis gloria? Hec Richardus.

Quintum vero contemplationis gradum consilium praetemmittimus, quia non tam ad animam quam ad gratiae DEI cum ea cooperari dignitatem spectare videtur. Illud tamen non est praetermissendum, quod in fine capitulo 24. idem Richardus scribit eodem libro, quod ad cognitionem suipius non patrum condicet, dum inquit: Multum enim per omnem modum animus tam ad dilectionem DEI, quam ad spectrum sui proficit, cum sepe attendit, cum plene agnoscit quam per se nihil possit, quam admiranda, quam amplectenda illius gratia, per quam ita operatur in nobis omnia opera nostra, ut sint etiam sua quam nostra. Superioris affectus Do- gnarum quoniam sint multiplices vel multiformes humani huiusmodi affectus: hoc utique ille Spiritus Domini quotidianus in electis suis paulatim contemperat, & in unanimitate harmoniam conformat, & gratia sua plectro quasi citharae doctissimus, hoc excedendo, illos relaxando, ad concordem quoniam consonantiam coaptat, donec reboet ex his in auribus Domini Saborth melodia quedam melliflua, & supra modum dulcis, tamquam citharae dororum malorum cithariz, antium in citharis suis. Sed si etiam mira harmonia, & tam multiplex consonantia surgit de corde uno in tanta pluralitate etiam multiplicium affectionum, quoſo, vel quanto erit in illa superexcelsum animorum consona concordia, concorsi, consonantia, in tanta multitudine rotum milium Angelorum, tot animalium sanctorum exultantium & laudantium viventem in secula seculorum. Hec omnia utique agit atque disponit multiformula illa divina gratia Spiritus, qui, ut superioris iam dictum est, operatur omnia in omnibus. Hec Richardus.

CAPUT III.

De eadem speculacione DEI per imaginem anima nostrae naturalsibus potens in signa.

HUGO Victorinus de DEI imagine in anima rationali resurgentem, praeclarum in et alios Patres lib. 2. de anima cap. 21. & alii pertractavit, ubi sic inquit: Tanta dignitas humana conditionis esse cognoscitur, ut non solum iubilans sermone (sicut alia sex diuum opera) sed confilio sancte Trinitatis, & operâ divinae maiestatis creatus sit homo; ut ex prima conditioni honore intelligeret, quantum deberet suo Conditori, dum tantum in conditione mox dignitatis privilegium praeferat ei Conditor, & tanto amplius Conditorem diligenter, quanto mirabilis se ab eo conditum intelligeret. Nec ob hoc solum quidem, quod confilio sancte Trinitatis sic excellenter à Conditore conditus est, sed etiam quod ad imaginem & similitudinem suam Creator omnium cum creavit; quod nulli alterius creaturis donavit. Quia imago diligentius in interiori hominis nobilitate est consideranda.

Primo quidem, sicuti DEVS unus semper ubique rotus est, omnia vivificans, movens & gubernans, sicut Apolos ad Act. 17. quod in ipso vivitas, moverunt, & sumunt; sic anima in suo corpore ubique rotarum, vivificans illud, movens & gubernans. Non enim in majoribus corporis sui membris major, & in minoribus minor; sed in minimis rotarum est. & in maximis rotarum. Sic insuas corpori est, ut non per membrorum partes partibus sit divisa: nam in quolibet lo-

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

co pars corporis percuteatur, rotarum dolet. Anima Miro autem modo una eadem, vivificatione membris presidens, cum ipsa per naturam non sit diversa, posse dicitur corpus tamen agit diversa: ipsa quippe est que per versa, a oculis videt, audit per aures, per narines odoratur, per gemitum, licet gustat, per membra omnia tangit, & tangendo le-

ne ab aliis discernit: & cum non sit diversa, per sit diversus operatur diversa. Ex qua re intelligitur, quod sanitas est anima secundum modum suum in suo corpore, sicut DEVS est in suo mundo, interius secundum & exterius, superioris & inferioris est: regendo superior, portando inferior, replendo interior, circumdundo exterior: sic est intus ut extra sit, sic circumdat ut penetrat, sic portat ut presideat. Et sicut DEVS nec crescentibus creaturis crescit, nec decrescentibus decrescit; sic anima nec minutis membris minatur, nec adauit augetur. Hec est imago sine similitudo omnipotens DEI, quam anima habet in se. Quandam etiam sancte Trinitatis habet imaginem. Primo, in eo quod sicut Deus est, vivit, & sapit; ita anima secundum suum modum est, vivit, & sapit. Est quoque & alia trinitas in ea: quia ad imaginem perfecte quidem & summa Trinitatis; que est in Patre, & Fili, & Spiritu sancto, condita est. Et licet unus sit anima naturae, tres tamen in se vires habet, id est intellectum, voluntatem, & memoriam. Quod idem (licet aliis verbis,) in Evangelio designatur, cum dicitur Mauth. 12. Dileges Dominum tuum ex toto corde tuo, & extorta anima tua, & ex tota mente tua; id est, ex toto intellectu, ex rotarum voluntate, & extorta memoria.

Nam sicut ex Patre generatur Filius, & ex Patre Filio, procedit Spiritus sanctus; ita ex intellectu generatur voluntas, & ita ex illa ambobus procedit memoria, sicut facile a sapiente quilibet potest intelligi. Nec enim anima perfecta potest esse sine his tribus, nec horum trium aliquod sine aliis dubius integrum constat, quantum ad suam pertinet beatitudinem. Et sicut DEVS Pater, DEVS Filius, DEVS Spiritus sanctus est, non tamen tres Dei, sed unus DEVS, & tres personae: ita anima intellectus, anima voluntas, anima memoria, non tamen anima tres in uno corpore, sed anima una, & tres vires. Atque in his tribus divinam imaginem gerit nisi abiliter in sua natura nosfer interior homo, & ex his, quasi excellentioribus anima & viribus, jubemus diligere Conditorem; ut quantum intelligitur, diligatur; & quantum diligatur, semper in memoria habetur. Nec solum sufficit de eo intellectus, nisi sit in amore eius voluntas: immo nec duo sufficient, nisi memoria addatur, quod semper in mente intelligentia & diligens maneat DEVS, ut nullum potest esse momentum, quo praesentem nos habeat eum in memoria. Et ideo mihi iste videtur dictum, interiorum hominem imaginem esse DEI. Hactenus Hugo.

D. Bonaventura in Itinerario mentis in Deum cap. 3. plura de hac divina dillerunt imagine, sed omisisti alios tandem in fine capitulo concludit: secundum autem harum potentiarum ordinem (loquitur enim ibi de tribus anima potentiis, memoria, intellectu, & voluntate) & habitudinem ducit in ipsam beatissimam Trinitatem. Nam ex memoria oritur intelligentia, ut ipsius proles; quia tunc intelligimus, cum similitudo, que est in memoria, resultat in acie intellectus, quo nibil aliud est quam verbum. Ex memoria & intelligentia spiratur amor, tamquam nexus amborum. Hac tria, scilicet mens generans, verbum, & amor, sunt in anima quodam memoriam, intelligentiam, & voluntatem, que sunt consuetudinales, coequales, & coerae, se invicem circumcidentes. Si igitur DEVS perfectus est spiritu, habet memoriam, intelligentiam, & voluntatem: ha-

Idem amplius exponitur.

bet & Verbum genitum, & Amorem spiratum, qui necessariò distinguuntur, cùm unus ab altero producatur & non essentialiter, non accidentaliter, ergo personaliter. Dum igitur mens seipsum considerat per se, tamquam per speculum confurgit ad speculum etiam Trinitatem beatam Patris, Verbi, & Amoris, trium personarum coeterorum, coequalium, & consubstantiale: ita quid quilibet trium in quolibet est aliorum, unius tamen non est alius, sed ipsi tres sunt unus DEVS. sic ille.

CAPUT IV.

De Contemplatione DEI in sua imagine, donis gratuitis & supernaturatis reformatas.

IN hoc contemplationis gradu aspirantis divinæ gratiae qualitatem, modos, effectus, cum at entio mirantur, & cum admiratione ad Creatoris laudem affligimus: quidquid enim bonum in iustorum cordibus agitur, leptiformis ille Spiritus per inspirantem gratiam operatur: nam sine cooperante gratia omnino non sufficimus, vel ad cognitionem veritatis, vel ad amorem virtutis.

Si enim ex naturæ operibus ad divinas perfectiones intundas quasi per scalam ascendimus, pleniùs sancte ex effectibus gratie & glorie, quorum major est nobilitas, divina penetrabimur. & hoc est DEUM ex supernatis aliis effectibus cognoscere. In hoc igitur gradu contemplamur partner & admiramur quomodo haec divina gratia tot animalia affectiones quotidie in virtutes reditat, & in bona intentione figit; & quomodo insuffat, ut omnis nostra affectio ab illicitis ad licita transferatur. Virtute enim hujus gratiae agitur, ut effectus boni nutritur, promoveantur, solidentur, ac ut effectus mali cohabeantur & destruantur. Itaq; hunc humilior & hunc exaltat, suscitans de pulvere egenum, & de stercore eigens pauperem. Nonne gratia officium est (ut recte considerat Richardus, quamvis in alio proposito, lib. 3. de contempl. cap. 23.) totam illam interne familiaturam, tot cogitationum, tot affectionum, pro arbitrio disponere, & imperante more sub legibus subiungere? & cetera, que latius prolequitur, & ad duximus superius.

Ad hanc euam speculationem reduci queunt, tam gratiae, quam gloriæ mirabiles effectus. De gloria dicimus infra. Gratiae vero effectum & qualitates declarat idem Richardus lib. 3. cap. 24. Verum amen, inquit, quam magnum, quam mirabile illud esse creditur, quod quidquid virtutis in nobis operatur, nobis ad meritum imputatur. Et miro quodam incomprehensibili modo sic nobis sua voluntatis beneplacatum insipiat, ut iuste nobis ad meritum reputari debet, quodquid bonitatis ejus in nobis gratia imprimit vel reformat. Salvo enim humana voluntatis arbitrio, & omnino abesse illa coactione, quilibet bona voluntas per insipientem gratiam in divina bonitatis placitum constatur: & idcirco homini ad retributionem gloriam cumulatur quidquid ex libero arbitrio consenserit in ipsa divinitus agitur. Operatur autem illa studiorum bonorum cooperatrix gratia quedam in nobis que sunt ad augmentum debiti, quedam vero que sunt ad incrementum meriti, quedam autem que videntur esse ad inchoationem præmij. Tries namque servitutis nostra debitus divina benignitas augescit, & sibi nos magis obnoxios reddit, quoties in nobis scientia & sapientia dona accrescit. Hac itaque & quilibet eiusmodi in augmentum sunt debitis potius quam meritis.

Sed quidquid virtutis divina nobis bonitas insipiat, ad meritam retributionem accumulat: quidquid vero in tua suavitatis, quidquid divina dulcedamina mentis nostris divinitus insinuitur, ad præmij inbeatimque dammodo spectare videtur. Hec omnia operatur utique arque idem spiritu. Nam & unicuius eius docet nos de omnibus, & charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis, & nihil emens constat esse ab ipso quodlibet gaudium in spiritu sancto. Vultu autem apertius nosse ad quem frumentum soleat Spiritus iste spiritum nostrum secundum: Erat autem Spiritus est, ait apostolus, charitas gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas,

O quam multa, o quam magna sunt quae spiritus iste operatur in nobis, dividens singulis præratis! Divisiones enim gratiarum sunt, idem aeternitas. Alij quidem per spiritum datum fermo lapiente, alii sermo scientias, alii fides, alii gratia sanitatis, alii operatio virtutum, alii propria, alii discrino spirituum, & cetera innumeris in hunc modum. Perpende, obsecro, quam sit spectabilis, quamvis sibi habas & huiusmodi divini spiritus operationes in speculationem adducere, & in eam contemplatione ad maximum suum ad humilitatem & charitatem roraret sic ille.

Inter opera autem gratiae primum sibi vendicat locum Christus Dominus, nam, ut recte R. pertius Abbas lib. 1. de operibus, est excellensimum opus DEI: qua vero ratione per Christum Sevatore, ac per opera gratiae, debet. mutus ad divina affluge, sequenti Capite ex D. Bonaventura doctrina, DEO dante, dicendum,

CAPUT V.

De eadem DEI contemplatione ex ejus imagine donis gratuitis reformatas, ex D. Bonaventura.

HUJUS contemplationis materiam profundiū omnibus alius D. Bonaventura in capite 4. Itinerarij tradidit; quare contentaneum duimus ejusdem verbis eam referte. Sed quoniam non solum, inquit ille, per nos transundo, verum etiam in nobis contingit contemplari primum principium, et hoc maius est quam precedentis; ideo hic modus considerandi quartum obtinet contemplationis gradum. Mirum autem videtur, cum ostensum sit quod DEVS Cetera in ita propinquus sit mentibus nostris, quod iam pacificum est in leipsis primum principium speculari. Sed hinc ratio est in promptu: quia mens humana sollicitudinibus distracta, non intrat ad se per memoriam propter obscuritatem obnubilata, non reddit ad se per intromissionem concupiscentia illecta, nequaquam revertat pensum ad seipsum per desiderium suavitatis interne & latitudinis spiritualius; ideo tota aliter in his sensibilibus jacens, non potest ad se tanquam ad DEUM genitum revertere.

Et quoniam ubi quis ceciderit, necesse habet irremendum recumbere, nisi apponat quod & adiactat ut resurgat; non portat anima nostra perfecte ab his sensibilibus relevari ad contumulum sui & eternam veritatem in seipso, nisi Veritas assumpta est formam humana in Christo fieret sibi scilicet reparans priorem scilicet aliam, que fuisse in Adam. Vnde quantumcumque sit alienum tuum quis lumine natura & scientia acquisito, non potest intrare in se, ut in seipso delectetur in Domino, nisi mediante Christo, qui dicit Iohann. 10. Ego sum ostium: per me si quis introierit, salvabitur, & incediet & egrediatur, & pacem inveniet. Ad hoc autem ostium non approximans, nisi in ipsum credamus, speremus, & amemus.

Novem gradus, qui respondet novem ordinib; Angelicam.